

AUDIOVIZUALNA I MEDIJSKA POLITIKA

Audiovizualna politika u Europskoj uniji regulirana je člancima 167. i 173. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Najvažniji zakonodavni dokument u tom području jest Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama koja je trenutno (2017.) u postupku revizije. Potprogram MEDIA, dio programa Kreativna Europa, najvažniji je instrument EU-a kojim se podržava medijska industrija, naročito njezin filmski ogranak. U Povelji Europske unije o temeljnim pravima traži se da se „poštuju sloboda i pluralizam medija”.

PRAVNA OSNOVA

Ugovorom iz Rima, jednako kao ni UFEU-om, nisu predviđene nikakve izravne ovlasti u području audiovizualne i medijske politike. Nadležnost za medijsku politiku izvodi se iz raznih članaka UFEU-a kako bi se utvrdile politike za razna područja sektora medija i komunikacijskih tehnologija. Takav je pristup potreban zbog složenosti prirode medijskih dobara i usluga koji nisu ni samo kulturno ni samo ekonomsko dobro. Pravna osnova sadržana je u UFEU-u u člancima 28., 30., 34., 35. (slobodno kretanje robe); člancima 45. do 62. (slobodno kretanje osoba, usluga i kapitala); člancima 101. do 109. (politika tržišnog natjecanja); članku 114. (tehnološko usklađivanje ili korištenje sličnih tehnoloških standarda, npr. za internetske produkcije); članku 165. (obrazovanje); članku 166. (strukovno osposobljavanje); članku 167. (kultura) i članku 173. (industrija).

CILJEVI

U skladu s člankom 167. UFEU-a Europska unija potiče suradnju među državama članicama i po potrebi podupire i dopunjava njihovo djelovanje na području umjetničkog i književnog stvaralaštva, uključujući audiovizualni sektor. Uloga EU-a na području audiovizualnih djelatnosti jest stvoriti jedinstveno europsko tržište za audiovizualne usluge. Od EU-a se također zahtijeva da u svim svojim politikama uzme u obzir kulturne aspekte. Odluke se donose redovnim zakonodavnim postupkom.

POSTIGNUĆA

A. Regulatorni okvir

1. Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama

Osamdesetih godina 20. stoljeća razvoj tehnologija radiotelevizijskog emitiranja doveo je do porasta broja komercijalnih televizija u Europi te su se njihove emisije mogle gledati u više zemalja. Tako je nastala potreba za zajedničkim minimalnim standardima, koji su prvi put utvrđeni u Direktivi o televiziji bez granica (89/552/EEZ). Prvom revizijom, 1997., uspostavljeno je načelo „zemlje podrijetla”, što znači da su pružatelji radiotelevizijskih usluga pod nadležnošću države članice u kojoj su osnovani. Nove usluge, poput „videa na zahtjev” dostupnih preko interneta, dodane su u reviziji iz 2007. godine. Direktiva je kodificirana 2010. i

preimenovana u „Direktivu o audiovizualnim medijskim uslugama”. Njezini su glavni elementi: (1) sveobuhvatan okvir koji smanjuje regulatorno opterećenje, ali istovremeno obuhvaća sve audiovizualne medijske usluge; (2) modernizirana pravila o televizijskom oglašavanju kojima se poboljšava financiranje audiovizualnog sadržaja i (3) obveza poticanja pružatelja medijskih usluga da poboljšaju pristupačnost za osobe koje imaju poteškoće s vidom ili sluhom.

U izvješću Komisije iz 2012. o primjeni Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama i u raspravama koje su uslijedile nakon što je Komisija 2013. objavila Zelenu knjigu naslovljenu „Priprema za potpunu konvergenciju audiovizualnog svijeta: rast, stvaranje i vrijednosti” postalo je jasno da su audiovizualne medijske usluge u postupku konvergencije te da se način korištenja i isporuke tih usluga stalno mijenja u skladu s tehnološkim razvojem.

Komisija je 2015. godine pokrenula javno savjetovanje s dionicima, nakon kojega je 25. svibnja 2016. predstavljen prijedlog za ocjenu Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama u skladu s programom prikladnosti i učinkovitosti propisa (REFIT) radi osuvremenjivanja regulatornog okvira i držanja koraka s najnovijim razvojem događaja. Ključni elementi prijedloga uključuju sljedeće: (1) promjenu ograničenja za komercijalne komunikacije s 12 minuta po satu na 20% dnevno u vremenu od 7:00 do 23:00; (2) zaštitu maloljetnika od sadržaja koji bi mogao biti „štetan za njih”, pri čemu ista pravila vrijede i za tradicionalne radiotelevizijske usluge i za usluge na zahtjev; (3) proširenje odredbi o europskim djelima na pružatelje usluga na zahtjev, koji moraju osigurati da udio europskih djela čini najmanje 20% njihovih kataloga te da se tim djelima pridaje značaj koji zaslužuju; i (4) uvrštenje platformi za razmjenu video sadržaja u područje primjene Direktive o audiovizualnim uslugama u svrhu borbe protiv govora mržnje i u svrhu zaštite maloljetnika od štetnih sadržaja.

Parlament i Vijeće trenutno preispituju prijedlog Komisije. U tijeku su (2017.) pregovori u okviru redovnog zakonodavnog postupka, uz cilj da se dogovor postigne čim prije^[1]. Direktiva sadrži posebna pravila o zaštiti maloljetnika u odnosu na tradicionalne usluge radiotelevizijskog emitiranja i usluge videa na zahtjev. Ta su pravila nadopunjena preporukama o zaštiti maloljetnika i ljudskog dostojanstva iz 1998. i 2006. Godine 2012. donesena je „europska strategija za bolji internet za djecu”, a potporu prima u okviru Instrumenta za povezivanje Europe i njegova programa „Bolji internet za djecu” (nekadašnji program „Sigurniji internet”).

2. Autorska prava na jedinstvenom digitalnom tržištu

EU trenutno radi na osuvremenjivanju propisa o autorskom pravu na jedinstvenom digitalnom tržištu kako bi se postiglo nekoliko ključnih ciljeva: (1) veći prekogranični pristup internetskim sadržajima; (2) veće mogućnosti za [upotrebu materijala zaštićenih autorskim pravima u području obrazovanja, istraživanja i kulturne baštine](#); (3) bolje funkcioniranje tržišta autorskih prava; i (4) prijenos [Ugovora iz Marakeša](#) u pravo EU-a. U tijeku su pregovori o paketu mjera za autorska prava.

3. Europska filmska baština

Europska unija nastoji poticati države članice na suradnju u očuvanju i zaštiti kulturne baštine od europske važnosti (članak 167. UFEU-a). Državama članicama preporučuje se da metodički prikupljaju, katalogiziraju, čuvaju i restauriraju europsku filmsku baštinu kako bi se ona mogla prenijeti na buduće naraštaje. Od država članica EU-a traži se da svake dvije godine podnose izvješće o tome što su učinile u tom kontekstu, a od Komisije da na temelju tih podataka sastavi izvješće o provedbi.

[1] Za dodatne informacije vidi postupak [2016/0151\(COD\)](#).

B. Kreativna Europa

Potprogram MEDIA programa Kreativna Europa peti je višegodišnji program od 1991. koji podržava audiovizualnu industriju. Temelji se na uspjehu svojih prethodnika, programa MEDIA i MEDIA Mundus (2007. – 2013.). Ukupni proračun Kreativne Europe iznosi 1,46 milijardi EUR (2014. – 2020.), što je porast u proračunu u iznosu od 9% u usporedbi s prijašnjim programima. Najmanje 56% tog iznosa izdvaja se za potprogram MEDIA koji pruža potporu i mogućnosti financiranja za filmske i televizijske projekte, mreže kino dvorana, filmske festivale, razvoj publike, osposobljavanje za stručnjake iz audiovizualnog sektora, pristup tržištima, distribuciju, razvoj video igara, distribuciju putem interneta i sredstva za međunarodnu koprodukciju. Komisija do kraja 2017. treba objaviti obveznu evaluaciju sredinom provedbenog razdoblja programa Kreativna Europa za razdoblje 2014. – 2020.

C. Medijska pismenost i medijski pluralizam

Medijska pismenost sposobnost je ostvarivanja pristupa medijima, razumijevanja i kritičkog vrednovanja različitih aspekata medija i medijskog sadržaja te komuniciranja u različitim kontekstima. Temeljna je vještina i za mlađe generacije i za odrasle. EU smatra da je medijska pismenost važan čimbenik za aktivno građanstvo u današnjem informacijskom društvu. Zaključcima Vijeća od 30. svibnja 2016. o razvoju medijske pismenosti i kritičkog razmišljanja putem obrazovanja i obuke naglašava se da je medijska pismenost u doba interneta i društvenih mreža važnija nego ikad te da treba biti sastavni dio obrazovanja i obuke na svim razinama.

Medijski pluralizam zahtijeva transparentnost, slobodu i raznolikost u europskom medijskom okruženju. Početkom 2012. Europska unija osnovala je Centar za medijski pluralizam i slobodu medija pri Centru za napredne studije „Robert Schuman”, istraživačku inicijativu u okviru Europskog sveučilišnog instituta u Firenci, uz sufinanciranje Europske unije. Centar za medijski pluralizam i slobodu medija dodatni je korak Komisije u stalnim naporima da poboljša zaštitu medijskog pluralizma i slobode medija u Europi te da utvrdi mjere koje je potrebno poduzeti na europskoj ili nacionalnoj razini kako bi se poduprli navedeni ciljevi.

D. Ostale inicijative

Tijekom filmskog festivala u Cannesu EU organizira rasprave i okrugle stolove o raznim temama poput filmskog financiranja, filmske distribucije, razvoja publike i inovacija. [Europski filmski forum](#) pokrenut je 2015. i predstavlja platformu za strukturirani dijalog između kreatora politika i audiovizualnog sektora. „Novi talent u EU-u” nagrada je koja je uvedena 2004. radi promidžbe mladih europskih redatelja koji su sudjelovali u osposobljavanju sponzoriranom sredstvima iz potprograma MEDIA. Nagrada [EBBA \(European Border Breakers Award\)](#) dodjeljuje se novim umjetnicima, a sufinancira se iz programa Kreativna Europa.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Europski parlament naglašava da EU treba poticati rast i konkurentnost audiovizualnog sektora te u isto vrijeme prepoznati njegov širi značaj za očuvanje kulturne raznolikosti.

1. Europska audiovizualna industrija

Na temelju svoje rezolucije od 16. studenog 2011. o europskoj kinematografiji u digitalnom dobu^[2], Parlament u rezoluciji od 28. travnja 2015. o europskom filmu u digitalnom dobu^[3] izražava čvrstu podršku europskim filmašima i ističe ulogu financijske potpore koja se pruža

[2]SL C 153E, 31.5.2013., str. 102.

[3]Usvojeni tekstovi, [P8_TA\(2015\)0108](#).

preko potprograma MEDIA u okviru programa Kreativna Europa. Ističe i važnost filmske pismenosti te razvoja publike.

U rezoluciji Parlamenta od 11. rujna 2012. o internetskoj distribuciji audiovizualnih djela u Europskoj uniji^[4] razmatraju se određeni aspekti autorskih prava i izazovi koje donosi digitalna dostupnost audiovizualnih djela kad je riječ o zaštiti prava autora. O izvješću o provedbi programa Kreativna Europa, a stoga i potprograma MEDIA, glasalo se u Odboru za kulturu i obrazovanje (CULT) u siječnju 2017., a odgovarajuća rezolucija usvojena je na plenarnoj sjednici 2. ožujka 2017.^[5] Rezolucijom je istaknuta potreba za odgovarajućim proračunom i pojednostavljenim administrativnim postupcima kako bi se postigao veći učinak. Zastupnici su također naglasili važnost olakšavanja pristupa financiranju za male organizacije i projekte. Zaključci rezolucije o Kreativnoj Europi biti će uključeni u izvješće o preispitivanju sredinom programskog razdoblja koji Komisija treba podnijeti do kraja 2017.

2. Nagrada LUX

Cilj nagrade LUX, koju je Europski parlament osnovao i prvi put dodijelio 2007., jest promicanje distribucije europskih djela diljem EU-a pružanjem sredstava za podnaslovljavanje filma na 24 službena jezika EU-a, uključujući originalni jezik djela te podnaslove za gluhe i nagluhe osobe. Deseta obljetnica nagrade LUX obilježena je 2016. godine istovremenim prikazivanjem filma „[Mustang](#)”, dobitnika Filmske nagrade LUX 2015., diljem EU-a i posebnim obraćanjem nagrađivanog filmskog redatelja Kena Loacha odboru CULT o ulozi europske kinematografije u Europi sutrašnjice.

3. Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama

Rezolucije Europskog parlamenta o televiziji iz 1980-ih i ranih 1990-ih godina opetovano su pozivale na uvođenje zajedničkih tehničkih standarda za izravno satelitsko radiotelevizijsko emitiranje i za televiziju visoke rezolucije (HDTV). Direktiva o televiziji bez granica donesena je 1989. i Parlament je otad čvrsto podupire. Ta je direktiva revidirana 1997. i 2007. i potom preimenovana u Direktivu o audiovizualnim medijskim uslugama. Odobrenju su prethodili pregovori između Europskog parlamenta i Vijeća prilikom kojih je uzeta u obzir većina spornih pitanja iznesenih u prvom čitanju u Parlamentu.

Europski parlament pomno prati provedbu Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama. U svojoj rezoluciji od 22. svibnja 2013. o provedbi Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama^[6] Parlament je iznio nekoliko zapažanja i preporuka, posebno u pogledu pristupačnosti, promicanja europskih audiovizualnih djela, zaštite maloljetnika, oglašavanja, budućih izazova i međunarodne konkurencije.

U svojoj rezoluciji od 4. srpnja 2013. o hibridnoj televiziji^[7] Parlament je pozvao Komisiju da procijeni u kojoj je mjeri potrebno revidirati Direktivu o audiovizualnim medijskim uslugama i ostale zahtjeve koji su trenutno utvrđeni propisima o mrežama i medijima (npr. paket mjera za telekomunikacije). Potreba za revizijom posebno se odnosi na propise o mogućnostima pronalazanja i nediskriminatornom pristupu platformama za pružatelje i tvorce sadržaja, ali i za korisnike, širenju koncepta platformi te prilagodbi postojećih instrumenata novim situacijama, primjerice razvoju hibridne televizije.

Parlament je 12. ožujka 2014. donio rezoluciju o pripremi za potpunu konvergenciju audiovizualnog svijeta^[8] (što je reakcija na zelenu knjigu Komisije o istoj temi). U toj rezoluciji

[4]SL C 353E, 3.12.2013., str. 64.

[5]Usvojeni tekstovi, [P8_TA\(2017\)0062](#).

[6]SL C 55, 12.2.2016., str. 71.

[7]SL C 75, 26.2.2016., str. 141.

[8]Usvojeni tekstovi, [P7_TA\(2014\)0232](#).

Parlament prima na znanje konvergenciju tržišta, naglašava potrebu očuvanja pristupa i mogućnosti pronalaženja te zaštite raznolikosti i modela financiranja, a analizira i infrastrukturu, frekvencije, vrijednosti i regulatorni okvir.

Nakon tih parlamentarnih rezolucija i u svjetlu brzih promjena u audiovizualnom sektoru, Komisija je 25. svibnja 2016. predstavila prijedlog izmjene Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama. Odbor CULT je, u svojoj ulozi vodećeg odbora u tom predmetu, u okviru redovnog zakonodavnog postupka glasao o svojem [izvješću](#) u travnju 2017. godine i odlučio pokrenuti međuinstitucijske pregovore s Vijećem.

Katarzyna Anna Iskra
11/2017